

2008. június 17.

Emlékeztető

a Magyar Rétegtani Bizottság 2008. június 17-iki üléséről

Időpont: 2008. 06. 17., kedd, 14 óra

Helyszín: MÁFI, igazgatói tanácsterem

Jelen van 15 fő:

Császár Géza Magyar Rétegtani Bizottság elnöke

Gyalog László Magyar Rétegtani Bizottság titkára

Kordos László Kvarter Albizottság titkára

Juhász Györgyi Pannon Albizottság elnöke

Halmai János Miocén Albizottság elnöke

Szentpétery Ildikó Miocén Albizottság titkára

Nagymarosy András Oligocén Albizottság elnöke

Kecskeméti Tibor Eocén Albizottság elnöke

Knauer József Kréta Albizottság elnöke

Szinger Balázs Görög Ágnes helyett

Galács András Jura Albizottság elnöke

Haas János Triász Albizottság elnöke

Budai Tamás Triász Albizottság titkára

Kovács Sándor Triász Albizottság titkára

Koroknai Balázs Paleozoos Albizottság titkára

Kimentette magát 6 fő:

Tóthné Makk Ágnes Pannon Albizottság titkára

Sztanó Orsolya Oligocén Albizottság titkára

Főzy István Jura Albizottság titkára

Szederkényi Tibor Paleozoos Albizottság elnöke

Harangi Szabolcs Magmás Albizottság elnöke

Lukács Réka Magmás Albizottság titkára

További távollevő 6 fő:

Bernhardt Barnabás Eocén Albizottság titkára

Görög Ágnes Kréta Albizottság titkára

Hámos Gábor Paleozoos Albizottság titkára

Lelkesné Felvári Gyöngyi Paleozoos Albizottság titkára

Molnár Ferenc Magmás Albizottság titkára

Rózsa Péter Magmás Albizottság titkára

Az előzetesen (2008. 05. 27-én) kiküldött napirend az alábbi volt:

1. Az albizottsági vezetők beszámolója az alábbi témakörökkel kapcsolatban (albizottság-specifikus kérdéskörökkel).

- litosztratigráfiai alapegységek sorozatba tartozó szabványos formációleírások
- litosztratigráfiai táblázatok és a hozzá tartozó rövid formációdefiníciók
- egyéb, albizottsági hatáskörbe tartozó feladatok
- vezetőségválasztások

2. Bizottsági felhatalmazás az évek óta nem ülésező albizottságok ülésének elnökség által történő összehívására, beleértve a választást is.

3. Tervezett kiadványokkal kapcsolatos teendők (litosztratigráfiai alapegységek füzet; litosztratigráfiai alapegységek táblázata és rövid definíciója; új irányelvek)

4. Beszámoló a KBGA átalakulásának helyzetéről és a következő kongresszus előkészületeiről - jóváhagyott munkacsoport (Cs. G.)

5. Nemzetközi Geológiai Kongresszus Oslóban (Cs. G.)

6. Akkréciós (olisztosztróma-melange) komplexumok litosztratigráfiai tagolásának alapelvei (Kovács S.)

Az ülést Császár Géza vezette le.

1. Az albizottsági vezetők beszámolója az alábbi témakörökkel kapcsolatban (albizottság-specifikus kérdéskörökkel).

- litosztratigráfiai alapegységek sorozatba tartozó szabványos formációleírások
- litosztratigráfiai táblázatok és a hozzá tartozó rövid formációdefiníciók
- egyéb, albizottsági hatáskörbe tartozó feladatok
- vezetőségválasztások

Császár G. felvetette, hogy ilyen a meghívóban is leírt érdektelenség mellett a fenti témakörökben egyáltalán érdemes-e működni a bizottságnak.

Kecskeméti T. szerint ez egy akadémiai intézmény, mindenképpen folytatni kell a munkát.

Az albizottsági vezetők beszámolója albizottságonként:

Paleozoos albizottság

Koroknai B.: A négytagú vezetőségből ismét csak egyedül van itt. Nincs érdemi információja, történt-e érdemi munka az utóbbi időben. Felvári Gyöngyivel beszélt, szerinte új, fiatalabb vezetőség kellene, ő lemondana.

Császár G. szerint Szederkényi T. is fontolgatja lemondását.

Kovács S.: A *Geologica Carpathica* sorozatban 4 kötet jelent/jelenik meg a Kárpát-medence alsó-devon-felső-jura képződményeiről. Ezek inkább fácieseket tárgyalnak, csak a legjellemzőbb litosztratigráfiai egységek szerepelnek bennük.

Haas J.: A *Geology of Central Europe* monográfia idén megjelenik Londonban, amelynek több magyar társszerzője is van (Haas, Galácz, Nagymarosy a jelenlevők közül). Ez Magyarországtól a BeNeLux államokig terjedő területről szól.

Triász albizottság

Haas J.: Az albizottságban ígért vezetőségváltáshoz nem hívtak össze ülést, ezt a közeljövőben tervezik.

A rétegtani táblázatból az új verziók a Triász monográfiában megjelentek (kor, ill. vastagságalapon is), nincs még döntés, a skála milyen alapú legyen. A hiányzó rövid leírások magyarul és angolul is elkészültek.

Jura albizottság

Galác A.: Az albizottság valóban nem teljesítette vállalásait egyik témakörben sem. Viszont eközben azért érdemi sztratigráfiai munka folyt a jurában is. Felveti, hogy össze lehetne vonni a 3 mezozoos albizottságot.

Július elejére szeretne albizottsági ülést összehívni.

Kréta albizottság

Knauer J.: A táblázatkészítés elindult (a kor alapú táblázatot támogatja). A rövid leírásokat a közeljövőben átnézik a titkárral, mi hiányzik. Konkrét ötlete a nyelvek átemelése a vulkáni nevezéktanból az üledékesbe, sokszor hasznos lenne. Milyen korszála legyen?

Császár G.: A nyelv, mint egység használatát a nemzetközi rétegtani irányelvek kifejezetten informálisnak (nem hivatalosnak) tekinti. A korszála Gradstein et al. 2004: (A Geological Time Scale 2004) korszálája, amiről a legutóbbi ülésen már megállapodtunk.

Eocén albizottság

Kecskeméti T.: Ülés a betegsége miatt nem volt. Szöcs A. és Tóth K. is elkészítette a hiányzó anyagokat, így a kötethez leírás nem hiányzik. A rövid leírások is nagyjából készen vannak. A vitás esetekben alternatívát is kíván adni. Egy hónap alatt lektorálható szöveget tudna készíteni. Ősz elejére be lehetne fejezni a kötetet.

Július első felében szeretne ülést összehívni. Fiatalokat akar bevonni, de kevés van. A kötet befejezése után le szeretne mondani, ismételte meg korábbi véleményét.

A bizottság tagjai közül többen említették, hogy több fiatal aktív szakember foglalkozik jelenleg az eocénnel, érdemes konzultálni a kollégákkal.

Oligocén albizottság

Nagymarosy A.: Nem történt érdemi változás az utolsó MRB-ülés óta. A leírások kb. készek, szerkesztési munka van még hátra. Ábrák, teljes irodalomjegyzék hiányzik. Nincs az anyag olyan állapotban, hogy az albizottsági tagokkal átnézhessék az elkészült anyagot.

A régi táblázat kb. jó. Szeretné az alatta és felette levő korokat (késő-eocén, kora-miocén egri-eggenburgi) is ábrázolni. A skála ne idő és ne vastagságarányos legyen, hanem rugalmasan változtatható, az ábrázolhatósági igények szerint.

A kötet és a táblázat ősze elkészíthető. A bizottságban sok nem aktív idősebb van, kevés fiatal.

Haas J. és Császár G. is említette: ábrák és teljes irodalomjegyzék csak monográfiába kellenek, ide nem.

Miocén albizottság

Halmi J.: Már hosszabb ideje nincs ideje a bizottság munkájában részt venni. Szentpétery Ildikótól és Selmeczi Ildikótól várja egy új ülés összehívását, szeptemberben. Ő ott le akar mondani. Az új vezetés remélhetően majd befejezi a kötetet. Több egység leírása hiányzik.

Budai T.: A Vértes várhatóan az ősszel megjelenik, ott több új miocén egység is fog szerepelni.

Császár G.: A táblázat szerkezetét is át kell alakítani, túl statikus, főleg a pannóniai táblázathoz képest.

Gyalog L.: A 2004-es Évi Jelentés cikkben (az új egységekről) szerepeltek táblázatok a miocénre már ilyen felfogásban, még ha nem is fedték le az egész országot.

Pannóniai albizottság

Juhász Gy.: Tervben van albizottsági ülés, kiscsoportos megbeszélések voltak. Táblázat-egyeztetés az előző albizottsági ülésen (3 éve) volt. Mind a teljes, mind a rövid leírásokban vannak hiányok, azokat az új javaslatok szerzőitől várja, de felkérés még nem történt. Szeptemberben tervez ülést összehívni.

Gyalog L.: A 2004-es Évi Jelentés cikkben (az új egységekről) szerepeltek rövid leírások valamennyi új egységre.

Császár G.: Az albizottság dolga, hogy ezeket áttekintse, és alakítson ki a javaslatokról állásfoglalást.

Kvarter albizottság

Kordos L.: Megkapta Krolopp Endrétől a korábban összegyűjtött anyagokat. Összeállított egy listát a kvarterrel foglalkozó szakemberekről. Nem akar elnök lenni. Új ülést tervez összehívni ősszel, hogy megújulhasson az albizottság, és egyúttal az INQUA-bizottság is. Vitatott, hogy legyenek-e egyáltalán formációk a kvarterben.

Megemlítette, hogy a Természet Világa c. újságban földtani örökségünk címmel diákpályázaton helyi nevek keresése a feladat, ezzel a formációneveket is népszerűsíthetjük.

Gyalog L.: Megismételte korábban többször elmondott véleményét, nem minden képződményre kell formációnév (pl. allúviumra, lejtőüledékekre nem), másokra lehet (pl. Paksi Löss).

Császár G.: A kvarter ugyanolyan egység, mint a perm, egységek létrehozatalára itt is szükség van. Mint legfelső képződményegyüttes, gyakorlati igények miatt a litosztratigrafiái

tagolhatóság mértéket jóval meghaladó felosztásra van igény, amit ki is tudunk és ki is akarunk elégíteni. Az albizottság munkájában a jelenleginél sokkal erőteljesebb geológusi, illetve geológusszemléletű részvételre van szükség.

Haas J.: Csak a konszolidált képződményeket (pl. mészkő, bazalt) kellene formációba sorolni. *Császár G.* szerint ilyen elv érvényesítése indokolhatatlan, következménye beláthatatlan lenne.

Magmás albizottság

A Magmás Albizottság részéről nem volt senki jelen.

Császár G.: Harangi Sz. különböző irányokból közelíti meg a magmás rétegtani beosztások témáját. A nemzetközi irányelvekben szereplő egység típusok (pl. lávafolyás) bevezetése mellett, olasz minták alapján a diszkordáns határu egység kategóriákat („synthem”, „subsynthem”) kíván bevezetni nagyságrendekkel kisebb időtartamú rétegsorokra, és kisebb kiterjedésű területekre. Elsődleges feladatnak tekinti a magmás képződményekre alkalmazható terminológia és nomenklatúra megalkotását. Ebben támogatnunk kell, ugyanakkor legfőként a miocén táblázat létrehozásába minél előbb aktívan be kell vonni.

Összefoglalás

Császár G. elmondta, hogy a kötetek, táblázatok ügyében vannak reménykeltő jelzések. Lektorálható anyagokra van szükség, az albizottságoknak lektorra is javaslatot kellene tenniük. A többség javaslata alapján a táblázatok kor alapúak legyenek.

Knauer J.: Az oszlopokat is hangolni kellene a korok között. Javasolja a zsúfolt részeket kivágatként kinagyítva ábrázolni.

Gyalog L. felvetette, hogy a táblázatok készítését össze kellene hangolni, szervezni az albizottságok között.

Császár G.: Ezt a feladatot magára vállalja.

2. Bizottsági felhatalmazás az évek óta nem ülésező albizottságok ülésének elnökség által történő összehívására, beleértve a választást is.

Császár G.: Az albizottságok beszámolóí alapján ezt most nem látja aktuálisnak, de az őszi ülésen az előrehaladás függvényében esetleg vissza kell térni erre.

3. Tervezett kiadványokkal kapcsolatos teendők (litosztratigráfiai alapegységek füzet; litosztratigráfiai alapegységek táblázata és rövid definíciója; új irányelvek)

Császár G.: A kiadványokkal kapcsolatos teendőket az albizottsági beszámolók során végigvettük. Az irányelvekre az oslói világtkongresszus után indokolt visszatérni.

4. Beszámoló a KBGA átalakulásának helyzetéről és a következő kongresszus előkészületeiről - jóváhagyott munkacsoport

Császár G.: Részben megismételte a 2006. 10. 12-iki ülésen, a belgrádi kongresszus után általa elmondottakat:

- A következő kongresszus 2010-ben Thesszalonikiban lesz. Magyarországnak is kellene jelentkeznie rendezésre (utolsó 1968-ban volt itt).
- Az alapszabály módosítása megtörtént. Az eddigi állandó bizottságok helyett munkabizottságokban fog ezután folyni a munka. Nem kell minden munkacsoportba minden országnak delegálnia résztvevőt.
- Lehetséges ezentúl egyéni és tiszteleti tagság is. Utóbbi nem a területen lakó, de alkalmilag, rövidebb-hosszabb ideig itt tevékenykedve jelentős eredményeket elért szakember lehet.
- A szervezeti tagság napjainktól már nem csak országokra, hanem intézményekre, társulatokra is érvényes, de a jelenlegi elgondolások szerint tagsági díjat kell fizetni minden intézménynek, vagy azok által kialakított csoportnak.
- A KBGA Tanácsa egyetlen munkacsoport javaslatot fogadott el, ez: **A mezozoos litosztratigráfiai egységek korrelációja**. Ennek egyik fontos célja a különböző országokban az azonos tartalmú egységek eltérő neveinek kiküszöbölése.

Kordos L.: Erre hasonlít az EU-beli földtani intézetek közötti 3D-modell egységesítés terve, amely elsősorban a Kárpát-medencét érinti (a MÁFI-ban Turczy G., Nádor A. foglalkozik a témával).

Császár G.: Jelentős előkészítő munka után a KBGA elnöke egyezményt írt alá az alábbi két folyóirat tulajdonosaival, aminek eredményeként a *Geologica Carpathica* és a *Geologica Balcanica* a KBGA hivatalos folyóirata lett. Megemlítette ugyanakkor, hogy a felek nem rögzítették kellő alaposággal a kölcsönös jogokat és kötelelességeket. Lesz KBGA-honlap is. A következő kongresszusok megrendezésére elsősorban Albánia, illetve általában az új balkáni államok aspirálnak.

Haas J.: A 2-3 oldalú megbeszéléseknek több a konkrét haszna (monográfiák készülnek stb.). A KBGA keretében csak ötletek merülnek fel, és nem valósulnak meg. Fórumként azonban lehetne funkciója.

5. Nemzetközi Geológiai Kongresszus Oslóban

Császár G.: Több témakör rétegtani tárgyú, ő nyugdíjasként a kongresszus felén lesz ott, ISSC- (International Subcommission on Stratigraphic Classification) üléseken akar részt venni.

6. Akkréciós (olisztosztróma-melange) komplexumok litosztratigráfiai tagolásának alapelvei (Kovács S.)

Kovács S.: 3 albizottság (paleozoos, triász, jura) és a Szedimentológiai Bizottság együttes ülését javasolja a kérdés megvitatására. Érinti ezt pl. a Mónosbéli Formációcsoport 6 formációjának helyzete. 1-1 feltárásban a 6 egységből 3-4 is előbukkan. Összevonáskor lényeges információk vesznek el, egyenként viszont egy méretarány alatt nem lehet a testeket ábrázolni.

Haas J.: Ezek az egységek össze is fogazódnak, olisztolitiként is megjelennek.

Császár G.: Legjobb áttekintő egységnek ezekben az esetekben a komplexum tűnik. Az önálló blokkok elnevezése azonban nem litosztratigráfiai feladat.

Knauer J.: Felmerülhet, hogy a dominanciát kellene jelölni.

A tervezett ülésre időpontjavaslat: 2009. eleje.

7. Egyebek

Haas J.: Megjelenés előtt áll a Múlt ösvényein című kiadvány. Ismeretterjesztő kötet, tanösvényeket, szelvényeket mutat be. A kötet kézírata kész, szerkesztésre-kiadásra hiányzik a pénz (kb. 2,4 M Ft). Mecenatúra-pályázatra is be van adva az anyag, de kéri az MRB segítségét is.

Császár G.: A szerkesztés egy részét támogatná, a kiadást azonban nem vállalhatja magára. Haas J. 200e Ft-os kérelmét támogatja. Konkrét válasz a mecenatúra pályázat eredménye után lehet.

A bizottság a kérést támogathatónak ítélte.

Budapest, 2008. 06. 26.

Császár Géza   Gyalog László
MRB elnök   MRB titkár, jegyzőkönyv-készítő

